

บทที่ 4

สภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของพื้นที่ศึกษา

ในบทนี้ประกอบไปด้วยเนื้อหา 4 ส่วนคือ ส่วนแรกกล่าวถึงสภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือนเกษตรกรตัวอย่าง ส่วนที่สองกล่าวถึงสภาพการผลิตข้าวเหนียวของครัวเรือนเกษตรกรตัวอย่าง ส่วนที่สามกล่าวถึงสภาพการจัดการการผลิตข้าวเหนียวของครัวเรือนเกษตรกรตัวอย่าง และส่วนสุดท้ายกล่าวถึงสภาพปัญหาในการผลิตข้าวเหนียวของครัวเรือนเกษตรกรตัวอย่าง ดังรายละเอียดต่อไปนี้

4.1 สภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือนเกษตรกรตัวอย่าง

การศึกษาสภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือนเกษตรกรตัวอย่าง สามารถแยกออกเป็น 2 ส่วน คือ สภาพทั่วไปของครัวเรือนเกษตรกรตัวอย่าง และแหล่งรายได้และแหล่งเงินทุนของครัวเรือนเกษตรกรตัวอย่าง มีรายละเอียดดังนี้

4.1.1 สภาพทั่วไปของครัวเรือนเกษตรกรตัวอย่าง

ลักษณะโดยทั่วไปของครัวเรือนเกษตรกรตัวอย่างในพื้นที่ศึกษา พบว่า หัวหน้าครัวเรือนเกษตรกรตัวอย่างในอำเภอหางดงมีอายุเฉลี่ย 52.65 ปี อายุสูงสุด 68 ปี และต่ำสุด 39 ปี โดยส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 51-60 ปี ร้อยละ 60 รองลงมามีอายุระหว่าง 41-50 ปี ร้อยละ 25 และมีอายุระหว่าง 61-70 ปี ร้อยละ 10 ส่วนหัวหน้าครัวเรือนเกษตรกรในอำเภอสันป่าตองมีอายุเฉลี่ย 55.86 ปี อายุสูงสุด 78 ปี และต่ำสุด 40 ปี ซึ่งครัวเรือนเกษตรกรส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 51-60 ปี ร้อยละ 60 รองลงมามีอายุระหว่าง 61-70 ปี ร้อยละ 15 และมีอายุระหว่าง 41-50 ปี ร้อยละ 13.75 จะเห็นว่าหัวหน้าครัวเรือนเกษตรกรมีอายุเฉลี่ย 55.22 ปี อายุสูงสุด 78 ปี และต่ำสุด 39 ปี โดยส่วนใหญ่มีอายุมาก คือ มีอายุระหว่าง 51-60 ปี ร้อยละ 60 รองลงมามีอายุระหว่าง 41-50 ปี และ 61-70 ปี ร้อยละ 16 และ 14 ตามลำดับ (ตารางที่ 4.1)

ในด้านการศึกษาของหัวหน้าครัวเรือนเกษตรกร พบว่า หัวหน้าครัวเรือนเกษตรกรในอำเภอหางดงส่วนใหญ่ได้รับการศึกษาอยู่ในช่วง 4-6 ปี ร้อยละ 75 รองลงมาได้รับการศึกษาอยู่ในช่วง 7-10 ปี ร้อยละ 10 และได้รับการศึกษาอยู่ในช่วง 11-15 ปี ร้อยละ 5 และมีหัวหน้าครัวเรือนเกษตรกร ร้อยละ 5 ที่ไม่ได้รับการศึกษาเลย ส่วนหัวหน้าครัวเรือนในอำเภอสันป่าตองส่วนใหญ่ได้รับการศึกษาในช่วง 4-6 ปี สูงถึงร้อยละ 93.75 รองลงมาได้รับการศึกษาในช่วง 1-3 ปี ร้อยละ 3.75 และได้รับการศึกษาอยู่ในช่วง 7-10 ปี และได้รับการศึกษาอยู่ในช่วง 11-15 ปี ในสัดส่วนที่เท่ากัน คือร้อยละ 1.25 จะเห็นได้ว่าหัวหน้าครัวเรือนเกษตรกรส่วนใหญ่จบการศึกษาในชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 และ 6 คือได้รับการศึกษาอยู่ในช่วง 4-6 ปี สูงถึงร้อยละ 90 และมีเพียงร้อยละ 1 เท่านั้น ที่ไม่ได้รับการศึกษา และมีหัวหน้าครัวเรือนร้อยละ 1 ที่ได้รับการศึกษาในระดับปริญญาตรี (ได้รับการศึกษาตั้งแต่ 16 ปี ขึ้นไป) (ตารางที่ 4.2)

การศึกษาด้านประสบการณ์ในการทำงานของหัวหน้าครัวเรือนเกษตรกร พบว่า หัวหน้าครัวเรือนเกษตรกรในอำเภอหางดงมีประสบการณ์ในการทำงานเฉลี่ย 26.75 ปี ต่ำสุด 4 ปี และสูงสุด 45 ปี โดยส่วนใหญ่มีประสบการณ์อยู่ในช่วง 21-30 ปี ร้อยละ 40 รองลงมาอยู่ในช่วง 31-40 ปี ร้อยละ 25 และอยู่ในช่วง 11-20 ปี ร้อยละ 15 ส่วนครัวเรือนเกษตรกรในอำเภอสันป่าตองมีประสบการณ์ในการทำงานเฉลี่ย 28.59 ปี ต่ำสุด 1 ปี และสูงสุด 60 ปี โดยมีประสบการณ์อยู่ในช่วง 21-30 ปี ร้อยละ 33.75 รองลงมาอยู่ในช่วง 11-20 ปี ร้อยละ 23.75 และอยู่ในช่วง 31-40 ปี ร้อยละ 17.5 จะเห็นได้ว่าหัวหน้าครัวเรือนเกษตรกรทั้งหมดมีประสบการณ์การทำงานมาก่อน โดยหัวหน้าครัวเรือนเกษตรกรที่มีประสบการณ์ในการทำงานมาก่อน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 28.22 ปี โดยส่วนใหญ่อยู่ในช่วง 21-30 ปี ร้อยละ 35 รองลงมาอยู่ในช่วง 31-40 ปี ร้อยละ 19 และน้อยที่สุดอยู่ในช่วง 51-60 ปี เพียงร้อยละ 2 (ตารางที่ 4.3)

ในเรื่องการอบรมเกี่ยวกับการเกษตรของหัวหน้าครัวเรือนเกษตรกร พบว่า หัวหน้าครัวเรือนเกษตรกรในอำเภอหางดงส่วนใหญ่ไม่เคยได้รับการอบรมเกี่ยวกับการเกษตร ถึงร้อยละ 65 ส่วนที่เหลืออีกร้อยละ 35 เคยได้รับการอบรมเกี่ยวกับการเกษตร ตรงกันข้ามกับหัวหน้าครัวเรือนเกษตรกรในอำเภอสันป่าตองซึ่งส่วนใหญ่เคยได้รับการอบรมเกี่ยวกับการเกษตร ร้อยละ 65 อีกร้อยละ 35 นั้นไม่เคยได้รับการอบรมเกี่ยวกับการเกษตร จะเห็นได้ว่าหัวหน้าครัวเรือนเกษตรกรส่วนใหญ่เคยได้รับการอบรมเกี่ยวกับการเกษตรคิดเป็นร้อยละ 59 ที่เหลืออีกร้อยละ 41 ที่ไม่เคยได้รับการอบรมเกี่ยวกับการเกษตร (ตารางที่ 4.4)

ในด้านขนาดของครัวเรือนเกษตรกรตัวอย่าง พบว่า ครัวเรือนเกษตรกรในอำเภอหางดงมีขนาดของครัวเรือนเฉลี่ย 3.7 คน สูงสุด 7 คน และต่ำสุด 2 คน โดยครัวเรือนเกษตรกรส่วนใหญ่มีขนาดครัวเรือน 3-4 คน ร้อยละ 70 รองลงมาเป็นขนาดครัวเรือน 1-2 คน ร้อยละ 15 ส่วนครัวเรือน

เกษตรกรในอำเภอสันป่าตองมีขนาดครัวเรือนเฉลี่ย 4.18 คน สูงสุด 7 คน และต่ำสุด 2 คน โดยครัวเรือนเกษตรกรส่วนใหญ่มีขนาดครัวเรือน 3-4 คน ร้อยละ 52.5 รองลงมา มีขนาดครัวเรือน 5-6 คน ร้อยละ 40 จากการสำรวจเห็นได้ว่าครัวเรือนเกษตรกรตัวอย่างมีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 4.08 คน สูงสุด 7 คน และต่ำสุด 2 คน โดยส่วนใหญ่จะเป็นครัวเรือนเดี่ยว คือเป็นครัวเรือนขนาด 3-4 คน ร้อยละ 56 รองลงมา เป็นครัวเรือนขนาด 5-6 คน ร้อยละ 34 และครัวเรือนขนาด 1-2 คน ร้อยละ 8 (ตารางที่ 4.5)

เมื่อพิจารณาถึงสมาชิกในครัวเรือนที่เป็นแรงงานในภาคการเกษตร พบว่า ครัวเรือนเกษตรกรในอำเภอหางดงมีแรงงานในภาคการเกษตรทั้งหมดเฉลี่ย 1.8 คน สูงสุด 3 คน และต่ำสุด 1 คน โดยเป็นแรงงานชายในภาคการเกษตรเฉลี่ย 1 คน สูงสุด 2 คน และต่ำสุด 1 คน และแรงงานหญิงในภาคการเกษตรเฉลี่ย 0.8 สูงสุด 1 คน และมีบางครัวเรือนที่ไม่มีแรงงานหญิงในภาคการเกษตรเลย ส่วนครัวเรือนเกษตรกรในอำเภอสันป่าตองมีแรงงานในภาคการเกษตรเฉลี่ย 1.75 คน สูงสุด 4 คน และต่ำสุด 1 คน โดยเป็นแรงงานชายในภาคการเกษตรเฉลี่ย 1.05 คน สูงสุด 3 คน และมีบางครัวเรือนที่ไม่มีแรงงานชายในภาคการเกษตร และแรงงานหญิงในภาคการเกษตรเฉลี่ย 0.71 สูงสุด 1 คน และมีบางครัวเรือนที่ไม่มีแรงงานหญิงในภาคการเกษตร จะเห็นได้ว่าครัวเรือนเกษตรกรมีจำนวนแรงงานในภาคการเกษตรโดยเฉลี่ย 1.76 สูงสุด 4 คน และต่ำสุด 1 คน โดยแยกเป็นแรงงานชายในภาคการเกษตรเฉลี่ย 1.04 คน สูงสุด 3 คน ส่วนแรงงานหญิงในภาคการเกษตรเฉลี่ย 0.73 คน สูงสุด 1 คน และมีบางครัวเรือนที่ไม่มีแรงงานชายหรือแรงงานหญิงในภาคการเกษตรเลย (ตารางที่ 4.6)

ตารางที่ 4.1 จำนวนและร้อยละของครัวเรือนเกษตรกรในอำเภอหางดงและอำเภอสันป่าตอง จำแนกตามอายุของหัวหน้าครัวเรือนเกษตรกร

อายุของหัวหน้าครัวเรือน	หางดง		สันป่าตอง		รวมทั้งหมด	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
31-40 ปี	1	5.00	4	5.00	5	5.00
41-50 ปี	5	25.00	11	13.75	16	16.00
51-60 ปี	12	60.00	48	60.00	60	60.00
61-70 ปี	2	10.00	12	15.00	14	14.00
มากกว่า 70 ปี	0	0.00	5	6.25	5	5.00
รวม	20	100.00	80	100.00	100	100.00
สูงสุด	68		78		78	
ต่ำสุด	39		40		39	
เฉลี่ย	52.65		55.86		55.22	

ที่มา: จากการสำรวจ

ตารางที่ 4.2 จำนวนและร้อยละของครัวเรือนเกษตรกรในอำเภอหางดงและอำเภอสันป่าตอง จำแนกตามจำนวนปีที่ได้รับการศึกษาของหัวหน้าครัวเรือนเกษตรกร

จำนวนปีที่ได้รับการศึกษาของหัวหน้าครัวเรือน	หางดง		สันป่าตอง		รวมทั้งหมด	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ไม่ได้รับการศึกษา	1	5.00	0	0.00	1	1.00
ได้รับการศึกษาอยู่ในช่วง 1-3 ปี	0	0.00	3	3.75	3	3.00
ได้รับการศึกษาอยู่ในช่วง 4-6 ปี	15	75.00	75	93.75	90	90.00
ได้รับการศึกษาอยู่ในช่วง 7-10 ปี	2	10.00	1	1.25	3	3.00
ได้รับการศึกษาอยู่ในช่วง 11-15 ปี	1	5.00	1	1.25	2	2.00
ได้รับการศึกษาตั้งแต่ 16 ปี ขึ้นไป	1	5.00	0	0.00	1	1.00
รวม	20	100.00	80	100.00	100	100.00

ที่มา: จากการสำรวจ

ตารางที่ 4.3 จำนวนและร้อยละของครัวเรือนเกษตรกรในอำเภอหางดงและอำเภอสันป่าตอง จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงานข้าวเหนียว (จำนวนปี)

ประสบการณ์ (ปี)	หางดง		สันป่าตอง		รวมทั้งหมด	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1-10	3	15.00	7	8.75	10	10.00
11-20	3	15.00	19	23.75	22	22.00
21-30	8	40.00	27	33.75	35	35.00
31-40	5	25.00	14	17.50	19	19.00
41-50	1	5.00	11	13.75	12	12.00
51-60	0	0.00	2	2.50	2	2.00
รวม	20	100.00	80	100.00	100	100.00
สูงสุด	45		60		60	
ต่ำสุด	4		1		1	
เฉลี่ย	26.75		28.59		28.22	

ที่มา: จากการสำรวจ

ตารางที่ 4.4 จำนวนและร้อยละของครัวเรือนเกษตรกรในอำเภอหางดงและอำเภอสันป่าตอง จำแนกตามการได้รับการอบรมเกี่ยวกับการเกษตรของหัวหน้าครัวเรือนเกษตรกร

การอบรมเกี่ยวกับ การเกษตร	หางดง		สันป่าตอง		รวมทั้งหมด	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
เคยได้รับการอบรม	7	35.00	52	65.00	59	59.00
ไม่เคยได้รับการอบรม	13	65.00	28	35.00	41	41.00
รวม	20	100.00	80	100.00	100	100.00

ที่มา: จากการสำรวจ

ตารางที่ 4.5 จำนวนและร้อยละของครัวเรือนเกษตรกรในอำเภอหางดงและอำเภอสันป่าตอง จำแนกตามขนาดของครัวเรือนเกษตรกร

ขนาดครัวเรือน (คน)	หางดง		สันป่าตอง		รวมทั้งหมด	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1-2	3	15.00	5	6.25	8	8.00
3-4	14	70.00	42	52.50	56	56.00
5-6	2	10.00	32	40.00	34	34.00
7-8	1	5.00	1	1.25	2	2.00
รวม	20	100.00	80	100.00	100	100.00
สูงสุด	7		7		7	
ต่ำสุด	2		2		2	
เฉลี่ย	3.70		4.18		4.08	

ที่มา: จากการสำรวจ

ตารางที่ 4.6 สถานภาพการทำงานในภาคการเกษตรของสมาชิกในครัวเรือนเกษตรกรในอำเภอหางดงและอำเภอสันป่าตอง

แรงงาน ในภาคการเกษตร	หางดง			สันป่าตอง			รวมทั้งหมด		
	เฉลี่ย	สูงสุด	ต่ำสุด	เฉลี่ย	สูงสุด	ต่ำสุด	เฉลี่ย	สูงสุด	ต่ำสุด
แรงงานชาย	1.00	2	1	1.05	3	0	1.04	3	0
แรงงานหญิง	0.80	1	0	0.71	1	0	0.73	1	0
ทั้งหมด	1.80	3	1	1.75	4	1	1.76	4	1

ที่มา: จากการสำรวจ

4.1.2 รายได้และแหล่งเงินทุนของครัวเรือนเกษตรกรตัวอย่าง

เมื่อพิจารณาถึงรายได้จากภาคการเกษตรของครัวเรือนเกษตรกรตัวอย่างในพื้นที่ศึกษา พบว่า ครัวเรือนเกษตรกรในอำเภอหางดงมีรายได้จากข้าวเหนียวเฉลี่ย 17,797.39 บาทต่อครัวเรือนต่อปี โดยส่วนใหญ่มีรายได้อยู่ระหว่าง 0-20,000 บาท ร้อยละ 75 รองลงมา มีรายได้อยู่ระหว่าง 40,001-60,000 บาท ร้อยละ 15 และครัวเรือนเกษตรกรมีรายได้จากพืชอื่นเฉลี่ย 29,403.50 บาทต่อครัวเรือนต่อปี ซึ่งส่วนใหญ่มีรายได้อยู่ระหว่าง 0-20,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 55 รองลงมา มีรายได้ระหว่าง 20,001-40,000 บาท ร้อยละ 30 และมีรายได้ระหว่าง 40,001-60,000 บาท ร้อยละ 10

นอกจากนี้ ครั้วเรือนเกษตรกรยังมีรายได้จากการเลี้ยงสัตว์เฉลี่ย 4,607.50 บาท ซึ่งส่วนใหญ่มีรายได้ อยู่ระหว่าง 0-20,000 บาท สูงถึงร้อยละ 95 และมีรายได้ระหว่าง 60,001-80,000 บาท ร้อยละ 5

ส่วนครั้วเรือนเกษตรกรในอำเภอสันป่าตองมีรายได้จากข้าวเหนียวเฉลี่ย 15,108.92 บาทต่อ ครั้วเรือนต่อปี โดยส่วนใหญ่มีรายได้อยู่ระหว่าง 0-20,000 บาท ร้อยละ 68.75 รองลงมามีรายได้ อยู่ระหว่าง 20,001-40,000 บาท ร้อยละ 21.25 และมีรายได้จากพืชอื่นเฉลี่ย 37,544.10 บาทต่อ ครั้วเรือนต่อปี ซึ่งส่วนใหญ่จะมีรายได้อยู่ระหว่าง 0-20,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 57.5 รองลงมามี รายได้ระหว่าง 20,001-40,000 บาท ร้อยละ 13.75 และมีรายได้ระหว่าง 40,001-60,000 บาท นอกจากนี้ครั้วเรือนเกษตรกรยังมีรายได้จากการเลี้ยงสัตว์เฉลี่ย 5,160.25 บาทต่อครั้วเรือนต่อปี ซึ่ง ส่วนใหญ่มีรายได้อยู่ระหว่าง 0-20,000 บาท สูงถึงร้อยละ 95 รองลงมามีรายได้ระหว่าง 20,001- 40,000 บาท ร้อยละ 1.25

จะเห็นได้ว่าครั้วเรือนเกษตรกรมีรายได้ในภาคการเกษตรจากแหล่งอื่นนอกเหนือจาก รายได้ที่ได้จากการทำนาข้าวเหนียว ทั้งรายได้จากพืชอื่น และรายได้จากการเลี้ยงสัตว์ โดยครั้วเรือน เกษตรกรที่มีรายได้จากพืชอื่นเฉลี่ย 35,915.98 บาทต่อครั้วเรือนต่อปี โดยส่วนใหญ่มีรายได้อยู่ใน ระดับที่ต่ำมากเช่นกัน คืออยู่ในช่วง 0-20,000 บาท ร้อยละ 57 และมีเพียงร้อยละ 1 ที่มีรายได้อยู่ใน มากกว่า 100,000 บาท ส่วนรายได้จากการเลี้ยงสัตว์ของครั้วเรือนเกษตรกรเฉลี่ย เท่ากับ 5,049.70 บาทต่อครั้วเรือนต่อปี (ตารางที่ 4.7)

เมื่อพิจารณารายได้นอกภาคการเกษตรของครั้วเรือนเกษตรกรในพื้นที่ศึกษา พบว่า ครั้วเรือนเกษตรกรในอำเภอหางดงมีรายได้จากนอกภาคการเกษตรเฉลี่ย 128,020.00 บาทต่อ ครั้วเรือนต่อปี ซึ่งครั้วเรือนเกษตรกรส่วนใหญ่จะมีรายได้มากกว่า 100,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 50 รองลงมามีรายได้ระหว่าง 0-20,000 บาท ร้อยละ 20 และมีรายได้ระหว่าง 80,001-100,000 บาท ร้อย ละ 15 ส่วนครั้วเรือนเกษตรกรในอำเภอสันป่าตองมีรายได้จากภายนอกภาคการเกษตรเฉลี่ย 120,259.50 บาทต่อครั้วเรือนต่อปี ซึ่งจะมียาได้มากกว่า 100,000 บาท ร้อยละ 42.5 รองลงมามี รายได้ระหว่าง 0-20,000 บาท ร้อยละ 22.5 และมีรายได้ระหว่าง 40,001-60,000 บาท ร้อยละ 12.5 จะเห็นได้ว่าครั้วเรือนเกษตรกรในพื้นที่ศึกษาส่วนใหญ่มีรายได้จากนอกภาคการเกษตรอยู่ใน ระดับสูง คือมีรายได้มากกว่า 100,000 บาท ร้อยละ 44 รองลงมามีรายได้อยู่ระหว่าง 0-20,000 บาท ร้อยละ 22 โดยมีครั้วเรือนเกษตรกรจำนวนน้อยราย เพียงร้อยละ 6 ที่มีรายได้จากแหล่งรายได้ ดังกล่าวในช่วง 60,001-80,000 บาท (ตารางที่ 4.8)

เมื่อเปรียบเทียบรายได้ที่ครั้วเรือนเกษตรกรในพื้นที่ศึกษาได้รับทั้งจากภาคการเกษตรกร และนอกภาคการเกษตรมีความแตกต่างกันมาก โดยครั้วเรือนเกษตรกรมีรายได้้นอกภาคการเกษตร อยู่ในระดับที่สูงมากซึ่งแตกต่างกับรายได้จากภาคการเกษตร

เมื่อพิจารณาแหล่งเงินทุนของครัวเรือนเกษตรกรตัวอย่างในพื้นที่ศึกษา พบว่า ครัวเรือนเกษตรกรตัวอย่างมีแหล่งเงินทุนมาจาก 3 แหล่ง คือ เงินเก็บจากปีที่แล้ว เงินรายได้ และเงินกู้ยืม จากการสำรวจพบว่า ครัวเรือนเกษตรกรในอำเภอหางดงมีแหล่งเงินทุนมาจากเงินเก็บปีที่แล้วเฉลี่ย 23,312.50 บาทต่อครัวเรือนต่อปี คิดเป็นร้อยละ 57.14 รองลงมา มาจากแหล่งเงินจากเงินรายได้เฉลี่ย 20,333.33 บาทต่อครัวเรือนต่อปี ร้อยละ 10.72 และแหล่งเงินทุนที่มาจากเงินกู้ยืมเฉลี่ย 9,750 บาทต่อครัวเรือนต่อปี ส่วนครัวเรือนเกษตรกรในอำเภอสันป่าตองมีแหล่งเงินทุนมาจากเงินเก็บปีที่แล้วเฉลี่ย 26,350.96 บาทต่อครัวเรือนต่อปี ร้อยละ 40 มีแหล่งเงินจากการขายผลผลิตชนิดอื่นๆ เฉลี่ย 30,750.00 บาทต่อครัวเรือนต่อปี คิดเป็นร้อยละ 20 และมีแหล่งเงินจากการกู้ยืมเฉลี่ย 11,843.75 บาทต่อครัวเรือนต่อปี จะเห็นได้ว่า ครัวเรือนเกษตรกรในพื้นที่ศึกษาส่วนใหญ่มีแหล่งเงินทุนจากเงินที่เก็บจากปีที่แล้วเฉลี่ยเท่ากับ 14,135 บาทต่อครัวเรือนต่อปี คิดเป็นร้อยละ 43.75 รองลงมา ร้อยละ 17.97 มีเงินทุนจากการขายผลผลิตชนิดอื่นๆ เฉลี่ยเท่ากับ 6,760 บาทต่อครัวเรือนต่อปี และร้อยละ 38.28 มีแหล่งเงินทุนจากการกู้ยืมเฉลี่ยเท่ากับ 11,425 บาทต่อครัวเรือนต่อปี (ตารางที่ 4.9)

ส่วนแหล่งเงินทุนแหล่งที่ 3 คือ แหล่งเงินทุนจากเงินกู้ยืม พบว่า ครัวเรือนเกษตรกรในอำเภอหางดงซึ่งส่วนใหญ่กู้ยืมมาจากสหกรณ์การเกษตร (สหกรณ์การเกษตรหางดง จำกัด) เฉลี่ย 16,666.67 บาทต่อครัวเรือนต่อปี คิดเป็นร้อยละ 44.45 รองลงมา กู้เงินจากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.) เฉลี่ย 21,250 บาทต่อครัวเรือนต่อปี คิดเป็นร้อยละ 33.33 และจากกองทุนหมู่บ้านเฉลี่ย 40,000 บาทต่อครัวเรือนต่อปี คิดเป็นร้อยละ 22.22 ส่วนครัวเรือนเกษตรกรในอำเภอสันป่าตองส่วนใหญ่กู้ยืมเงินจากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรเฉลี่ย 27,500 บาทต่อครัวเรือนต่อปี คิดเป็นร้อยละ 40 รองลงมา กู้ยืมจากกองทุนหมู่บ้านเฉลี่ย 15,333.33 บาทต่อครัวเรือนต่อปี คิดเป็นร้อยละ 30 และจากสหกรณ์การเกษตร (สหกรณ์การเกษตรสันป่าตอง จำกัด) เฉลี่ย 24,409 บาทต่อครัวเรือนต่อปี คิดเป็นร้อยละ 27.5 และมีเพียงร้อยละ 2.5 เท่านั้นที่กู้ยืมเงินจากกลุ่มเกษตรกร จะเห็นว่าแหล่งเงินกู้ยืมส่วนใหญ่ของครัวเรือนเกษตรกรในพื้นที่ศึกษามาจากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรร้อยละ 38.78 โดยเฉลี่ย 25,789.47 บาทต่อครัวเรือนต่อปี รองลงมาคือ สหกรณ์การเกษตร ร้อยละ 30.61 เฉลี่ย 22,233.30 บาทต่อครัวเรือนต่อปี และกองทุนหมู่บ้าน ร้อยละ 28.17 เฉลี่ย 18,857.14 บาทต่อครัวเรือนต่อปี จะเห็นว่าธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรเป็นแหล่งเงินกู้ที่สำคัญของครัวเรือนเกษตรกร ซึ่งเป็นแหล่งเงินกู้ที่ครัวเรือนเกษตรกรสามารถเข้าถึงได้ (ตารางที่ 4.10)

ตารางที่ 4.7 รายได้จากภาคการเกษตรของครัวเรือนเกษตรกรในอำเภอหางดงและอำเภอสันป่าตอง

รายได้ (บาท)	หางดง						สันป่าตอง						รวมทั้งหมด					
	รายได้จากข้าว เหนียว		รายได้จากการ ปลูกพืชอื่น		รายได้จากสัตว์		รายได้จากข้าว เหนียว		รายได้จากการ ปลูกพืชอื่น		รายได้จากสัตว์		รายได้จากข้าว เหนียว		รายได้จากการ ปลูกพืชอื่น		รายได้จากสัตว์	
	จำนวน (ราย)	ร้อยละ	จำนวน (ราย)	ร้อยละ	จำนวน (ราย)	ร้อยละ	จำนวน (ราย)	ร้อยละ	จำนวน (ราย)	ร้อยละ	จำนวน (ราย)	ร้อยละ	จำนวน (ราย)	จำนวน (ราย)	จำนวน (ราย)	ร้อยละ	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
0-20,000	15	75.00	11	55.00	19	95.00	55	68.75	46	57.50	76	95.00	70	70.00	57	57.00	95	95.00
20,001-40,000	1	5.00	6	30.00	0	0.00	17	21.25	11	13.75	1	1.25	18	18.00	17	17.00	1	1.00
40,001-60,000	3	15.00	2	10.00	0	0.00	5	6.25	5	6.25	1	1.25	8	8.00	7	7.00	1	1.00
60,001-80,000	1	5.00	0	0.00	1	5.00	2	2.50	4	5.00	0	0.00	3	3.00	4	4.00	1	1.00
80,001-100,000	0	0.00	0	0.00	0	0.00	1	1.25	5	6.25	1	1.25	1	1.00	5	5.00	1	1.00
> 100,000	0	0.00	1	5.00	0	0.00	0	0.00	9	11.25	1	1.25	0	0.00	10	10.00	1	1.00
รวม	20	100.00	20	100.00	20	100.00	80	100.00	80	100.00	80	100.00	100	100.00	100	100.00	100	100.00
รายได้เฉลี่ย (บาท/ครัวเรือน/ปี)	17,797.39		29,403.50		4,607.50		15,108.92		37,544.10		5,160.25		15,641.29		35,915.98		5,049.70	

ที่มา: จากการสำรวจ

ตารางที่ 4.8 รายได้นอกภาคการเกษตรของครัวเรือนเกษตรกรในอำเภอหางดงและอำเภอ
สันป่าตอง

รายได้	หางดง		สันป่าตอง		รวมทั้งหมด	
	จำนวน (ราย)	ร้อยละ	จำนวน (ราย)	ร้อยละ	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
0-20,000 บาท	4	20.00	18	22.50	22	22.00
20,001-40,000 บาท	2	10.00	8	10.00	10	10.00
40,001-60,000 บาท	0	0.00	10	12.50	10	10.00
60,001-80,000 บาท	1	5.00	5	6.25	6	6.00
80,001-100,000 บาท	3	15.00	5	6.25	8	8.00
มากกว่า 100,000บาท	10	50.00	34	42.50	44	44.00
รวม	20	100.00	80	100.00	100	100.00
รายได้เฉลี่ย (บาท/ครัวเรือน/ปี)	128,020.00		120,259.50		121,811.60	

ที่มา: จากการสำรวจ

ตารางที่ 4.9 จำนวนและร้อยละของครัวเรือนเกษตรกรในอำเภอหางดงและอำเภอสันป่าตอง จำแนกตามแหล่งเงินทุน

แหล่งเงินทุน	หางดง			สันป่าตอง			รวมทั้งหมด		
	จำนวน ^{1/}	ร้อยละ	ค่าเฉลี่ย ^{2/} (บาท/ ครัวเรือน/ปี)	จำนวน ^{1/}	ร้อยละ	ค่าเฉลี่ย ^{2/} (บาท/ ครัวเรือน/ปี)	จำนวน ^{1/}	ร้อยละ	ค่าเฉลี่ย ^{2/} (บาท/ ครัวเรือน/ปี)
เงินเก็บจากปีที่แล้ว	16	57.14	23,312.50	40	40.00	26,350.96	56	43.75	14,135.00
เงินรายได้	3	10.72	20,333.33	20	20.00	30,750.00	23	17.97	6,760
เงินกู้ยืม	9	32.14	9,750.00	40	40.00	11,843.75	49	38.28	11,425
รวม	28	100.00		100	100.00		128	100.00	

หมายเหตุ: 1/ ครัวเรือนเกษตรกรแต่ละรายอาจมีแหล่งเงินทุนมากกว่า 1 แหล่ง

2/ ค่าเฉลี่ยเฉพาะครัวเรือนเกษตรกรที่มีเงินทุนนั้น

ที่มา: จากการสำรวจ

ตารางที่ 4.10 จำนวนและร้อยละของครัวเรือนเกษตรกรในอำเภอหางดงและอำเภอสันป่าตอง จำแนกตามแหล่งเงินทุน

แหล่งเงินทุน	หางดง			สันป่าตอง			รวมทั้งหมด		
	จำนวน ^{1/}	ร้อยละ	ค่าเฉลี่ย ^{2/} (บาท/ ครัวเรือน/ปี)	จำนวน ^{1/}	ร้อยละ	ค่าเฉลี่ย ^{2/} (บาท/ ครัวเรือน/ปี)	จำนวน ^{1/}	ร้อยละ	ค่าเฉลี่ย ^{2/} (บาท/ ครัวเรือน/ปี)
ช.ก.ส.	3	33.33	16,666.67	16	40.00	27,500.00	19	38.78	25,789.47
สหกรณ์การเกษตร	4	44.45	21,250.00	11	27.50	24,409.09	15	30.61	22,233.33
กองทุนหมู่บ้าน	2	22.22	40,000.00	12	30.00	15,333.33	14	28.57	18,857.14
กลุ่มเกษตรกร	0	0.00		1	2.50	5,000.00	1	2.04	5,000.00
รวม	9	100.00		40	100.00		49		

หมายเหตุ: 1/ จำนวนครัวเรือนเกษตรกรที่มีแหล่งเงินทุนนั้น

2/ ค่าเฉลี่ยเฉพาะครัวเรือนเกษตรกรที่มีแหล่งเงินทุนนั้น

ที่มา: จากการสำรวจ

4.2 สภาพการผลิตข้าวเหนียวของครัวเรือนเกษตรกรตัวอย่าง

จากการสำรวจพันธุ์ข้าวเหนียวที่ครัวเรือนเกษตรกรตัวอย่างใช้ปลูก พบว่า ครัวเรือนเกษตรกรปลูกข้าวเหนียวทั้งหมด 5 พันธุ์ ได้แก่ พันธุ์สันป่าตอง 1 เหนียวสันป่าตอง กข6 กข10 และกข12 โดยครัวเรือนเกษตรกรในอำเภอหางดงปลูกข้าวเหนียวพันธุ์สันป่าตอง 1 มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 55 รองลงมาเป็นพันธุ์ กข6 ร้อยละ 45 ส่วนครัวเรือนเกษตรกรในอำเภอสันป่าตองปลูกข้าวเหนียวพันธุ์สันป่าตอง 1 มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 48.75 รองลงมาเป็น พันธุ์ กข6 ร้อยละ 43.75 และมีครัวเรือนเกษตรกรจำนวนน้อยที่ปลูกข้าวเหนียวพันธุ์ กข10 กข12 และเหนียวสันป่าตอง ร้อยละ 5 1.25 และ 1.25 ตามลำดับ จะเห็นได้ว่า ครัวเรือนเกษตรกรตัวอย่างในพื้นที่ศึกษาส่วนใหญ่ปลูกข้าวเหนียวพันธุ์สันป่าตอง 1 มากที่สุด ร้อยละ 50 และพันธุ์ กข6 ร้อยละ 44 และะปลูกข้าวเหนียวพันธุ์ กข10 กข 12 และเหนียวสันป่าตอง เพียงร้อยละ 4 1 และ 1 ตามลำดับ (ตารางที่ 4.11)

ครัวเรือนเกษตรกรตัวอย่างในพื้นที่ศึกษามีพื้นที่ในการทำนาข้าวเหนียวทั้งหมด 493.25 ไร่ สามารถแยกตามสภาพการถือครองได้ 2 ประเภท คือ ที่ดินของตนเองจำนวน และที่ดินเช่า โดยครัวเรือนเกษตรกรตัวอย่างในอำเภอหางดงมีพื้นที่ทำนาข้าวเหนียวเฉลี่ย 4.23 ไร่ต่อครัวเรือน โดยที่ดินส่วนใหญ่เป็นที่ดินเช่า ร้อยละ 70 ของจำนวนครัวเรือนเกษตรกรตัวอย่างในอำเภอหางดง และเป็นที่ดินของตนเอง ร้อยละ 30 ตรงกันข้ามกับครัวเรือนเกษตรกรตัวอย่างที่ปลูกข้าวเหนียวในเขตอำเภอสันป่าตองมีพื้นที่ทำนาข้าวเหนียวเฉลี่ย 3.89 ไร่ต่อครัวเรือน โดยส่วนใหญ่เป็นที่ดินของตนเอง ร้อยละ 60 ของจำนวนครัวเรือนเกษตรกรตัวอย่างในอำเภอสันป่าตอง และเป็นที่ดินเช่า ร้อยละ 40 เมื่อมองในภาพรวมจะเห็นได้ว่าที่ดินในการปลูกข้าวเหนียวของครัวเรือนเกษตรกรในพื้นที่ศึกษาส่วนใหญ่เป็นที่ดินของตนเอง ร้อยละ 54 และเป็นที่ดินเช่า ร้อยละ 46 (ตารางที่ 4.12)

เมื่อพิจารณาถึงสภาพพื้นที่ปลูกข้าวเหนียวของครัวเรือนเกษตรกรตัวอย่างในพื้นที่ศึกษาพบว่า ครัวเรือนเกษตรกรในอำเภอหางดงมีการปลูกข้าวเหนียวในพื้นที่ราบลุ่มถึงร้อยละ 95 ของจำนวนครัวเรือนเกษตรกรตัวอย่างในอำเภอหางดง และเป็นที่ดอนเพียงร้อยละ 5 และครัวเรือนเกษตรกรในอำเภอสันป่าตองมีสภาพพื้นที่ในการปลูกข้าวเหนียวที่เป็นที่ราบลุ่มมากที่สุด ร้อยละ 91.25 ของครัวเรือนเกษตรกรในอำเภอสันป่าตอง และเป็นที่ดอนเพียงร้อยละ 8.75 ซึ่งจะเห็นว่าครัวเรือนเกษตรกรส่วนใหญ่ปลูกข้าวเหนียวในพื้นที่ราบลุ่มสูงถึงร้อยละ 92 และเป็นที่ดอนเพียงร้อยละ 8 เท่านั้น ซึ่งสภาพที่ดินที่เป็นที่ราบลุ่มนี้เหมาะกับการปลูกข้าวเหนียวมาก (ตารางที่ 4.13)

เมื่อพิจารณาแหล่งน้ำชลประทานที่ใช้ในการทำนาข้าวเหนียวในพื้นที่ศึกษา พบว่า ครัวเรือนเกษตรกรในอำเภอหางดงทั้งหมดใช้น้ำชลประทานรัฐในการทำนาข้าวเหนียว ส่วนครัวเรือนเกษตรกรในอำเภอสันป่าตองมีการใช้น้ำชลประทานรัฐในการปลูกข้าวเหนียวมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 76.25 รองลงมาใช้น้ำจากชลประทานราษฎร์ ได้แก่ ฝ่ายและเหมือง คิดเป็นร้อยละ 20

และ 3.75 ตามลำดับ จะเห็นว่าครัวเรือนเกษตรกรส่วนใหญ่ใช้น้ำชลประทานรัฐในการปลูกข้าวเหนียวมากที่สุด ร้อยละ 81 โดยชลประทานรัฐที่ใช้คือ ชลประทานแม่แตง รองลงมาคือใช้น้ำจากชลประทานราษฎร์ ร้อยละ 19 ได้แก่ ฝ่าย และเหมือง ร้อยละ 16 และ 3 ตามลำดับ (ตารางที่ 4.14) ซึ่งพื้นที่ในการทำนาข้าวเหนียวของครัวเรือนเกษตรกรตัวอย่างมีแหล่งน้ำใช้อย่างเพียงพอ ทำให้ผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่ที่ได้รับอยู่ในปริมาณที่สูง

ตารางที่ 4.11 จำนวนและร้อยละของครัวเรือนเกษตรกรในอำเภอหางดงและอำเภอสันป่าตอง จำแนกตามพันธุ์ข้าวเหนียวที่ใช้ปลูก

พันธุ์ข้าวเหนียว	หางดง		สันป่าตอง		รวมทั้งหมด	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
สันป่าตอง 1	11	55.00	39	48.75	50	50.00
กข6	9	45.00	35	43.75	44	44.00
กข10	0	0.00	4	5.00	4	4.00
กข12	0	0.00	1	1.25	1	1.00
เหนียวสันป่าตอง	0	0.00	1	1.25	1	1.00
รวม	20	100.00	80	100.00	100	100.00

ที่มา: จากการสำรวจ

ตารางที่ 4.12 สภาพการถือครองที่ดินที่ใช้ปลูกข้าวเหนียวของครัวเรือนเกษตรกรในอำเภอหางดงและอำเภอสันป่าตอง

สถานภาพการถือครองที่ดิน	หางดง				สันป่าตอง				รวมทั้งหมด			
	พื้นที่ (ไร่)	จำนวน ^{1/}	ร้อยละ ^{2/}	ค่าเฉลี่ย ^{3/} (ไร่/ครัวเรือน)	พื้นที่ (ไร่)	จำนวน ^{1/}	ร้อยละ ^{2/}	ค่าเฉลี่ย ^{3/} (ไร่/ครัวเรือน)	พื้นที่ (ไร่)	จำนวน ^{1/}	ร้อยละ ^{2/}	ค่าเฉลี่ย ^{3/} (ไร่/ครัวเรือน)
ที่ดินของตนเอง	26.00	6	30.00	4.33	82.50	48	60.00	2.50	108.50	54	54.00	2.78
ที่ดินเช่า	67.00	14	70.00	4.19	317.75	32	40.00	4.54	384.75	46	46.00	4.47
พื้นที่ทั้งหมด	93.00	20	100.00	4.23	400.25	80	100.00	3.89	493.25	100	100.00	3.95

หมายเหตุ: 1/ จำนวนของครัวเรือนเกษตรกรตัวอย่าง
 2/ ร้อยละของครัวเรือนเกษตรกรตัวอย่าง
 3/ ค่าเฉลี่ยของพื้นที่ถือครอง

ที่มา: จากการสำรวจ

ตารางที่ 4.13 สภาพพื้นที่ปลูกข้าวเหนียวของครัวเรือนเกษตรกรในอำเภอหางดงและอำเภอสันป่าตอง

สภาพพื้นที่	หางดง			สันป่าตอง			รวมทั้งหมด		
	พื้นที่ (ไร่)	จำนวน ^{1/}	ร้อยละ ^{2/}	พื้นที่ (ไร่)	จำนวน ^{1/}	ร้อยละ ^{2/}	พื้นที่ (ไร่)	จำนวน ^{1/}	ร้อยละ ^{2/}
ที่ราบลุ่ม	88.00	19	95.00	352.25	73	91.25	440.25	92	92.00
ที่ดอน	5.00	1	5.00	48.00	7	8.75	53.00	8	8.00
รวม	93.00	20	100.00	400.25	80	100.00	493.25	100	100.00

หมายเหตุ: 1/ จำนวนของครัวเรือนเกษตรกรตัวอย่าง

2/ ร้อยละของครัวเรือนเกษตรกรตัวอย่าง

ที่มา: จากการสำรวจ

ตารางที่ 4.14 ประเภทของแหล่งน้ำชลประทานที่ใช้ในการทำนาข้าวเหนียวของครัวเรือนเกษตรกรตัวอย่างในอำเภอหางดงและอำเภอสันป่าตอง

ประเภทของแหล่งน้ำ ชลประทานที่ใช้	หางดง			สันป่าตอง			รวมทั้งหมด		
	พื้นที่ (ไร่)	จำนวน ^{1/}	ร้อยละ ^{2/}	พื้นที่ (ไร่)	จำนวน ^{1/}	ร้อยละ ^{2/}	พื้นที่ (ไร่)	จำนวน ^{1/}	ร้อยละ ^{2/}
ชลประทานรัฐ	93.00	20	100.00	316.25	61	76.25	409.25	81	81.00
ชลประทานราษฎร์	0.00	0	0.00	84.00	19	23.75	84.00	19	19.00
- ฝ่าย	0.00	0	0.00	62.00	16	20.00	62.00	16	16.00
- เหมือง	0.00	0	0.00	22.00	3	3.75	22.00	3	3.00
รวม	93.00	20	100.00	400.25	80	100.00	493.25	100	100.00

หมายเหตุ: 1/ จำนวนของครัวเรือนเกษตรกรตัวอย่าง

2/ ร้อยละของครัวเรือนเกษตรกรตัวอย่าง

ที่มา: จากการสำรวจ

4.3 สภาพการจัดการการผลิตข้าวเหนียวของครัวเรือนเกษตรกรตัวอย่าง

เมื่อพิจารณาแหล่งที่มาของเมล็ดพันธุ์ข้าวเหนียวของพื้นที่ศึกษา สามารถจำแนกแหล่งที่มาของเมล็ดพันธุ์ข้าวเหนียวที่ใช้ปลูกได้เป็น 3 แหล่ง ได้แก่ เมล็ดพันธุ์ของตนเอง โดยการซื้อ และแหล่งอื่นๆ จากการสำรวจพบว่า ครัวเรือนเกษตรกรในอำเภอหางดงส่วนใหญ่ นำเมล็ดพันธุ์ข้าวเหนียวมาจากการซื้อจากแหล่งต่างๆ ร้อยละ 60 โดยส่วนใหญ่ซื้อจากศูนย์ขยายพันธุ์ข้าวเชิงใหม่ (กรมการข้าว) ร้อยละ 33 และศูนย์วิจัยข้าวเชิงใหม่ (สันป่าตอง) (ร้อยละ 33) นอกจากนี้ มีครัวเรือนเกษตรกรร้อยละ 40 ที่เก็บเมล็ดพันธุ์ไว้ทำพันธุ์เอง ส่วนครัวเรือนเกษตรกรในอำเภอสันป่าตองส่วนใหญ่ซื้อเมล็ดพันธุ์มาใช้ทำพันธุ์ข้าวปลูก ร้อยละ 61.25 โดยส่วนใหญ่ซื้อมาจากศูนย์ขยายพันธุ์ข้าวเชิงใหม่ (กรมการข้าว) ร้อยละ 42.86 รองลงมาซื้อมาจากเกษตรกรในพื้นที่ ร้อยละ 22.45 และครัวเรือนเกษตรกรเก็บเมล็ดพันธุ์ไว้ทำพันธุ์เอง ร้อยละ 18.75 นอกจากนี้ครัวเรือนเกษตรกรยังได้เมล็ดพันธุ์ข้าวเหนียวจากแหล่งอื่นๆ ร้อยละ 23.75 โดยรับแจกจากเทศบาล ร้อยละ 89.47 และแลกเปลี่ยนเมล็ดพันธุ์ข้าวเหนียวกับเกษตรกรในพื้นที่ ร้อยละ 10.53

จะเห็นได้ว่า ครัวเรือนเกษตรกรส่วนใหญ่มักซื้อเมล็ดพันธุ์ข้าวเหนียวมาจากแหล่งต่างๆ ร้อยละ 61 โดยส่วนใหญ่ซื้อมาจากศูนย์ขยายพันธุ์ข้าวเชิงใหม่ (กรมการข้าว) คิดเป็นร้อยละ 40.98 รองลงมาซื้อมาจากศูนย์วิจัยข้าวเชิงใหม่ (สันป่าตอง) และสหกรณ์การเกษตร คิดเป็นร้อยละ 13.11 เท่ากัน และครัวเรือนเกษตรกรที่เก็บเมล็ดไว้ทำพันธุ์เอง คิดเป็นร้อยละ 23 (ตารางที่ 4.15)

วิธีการปลูกข้าวเหนียวของครัวเรือนเกษตรกรในพื้นที่ศึกษา แบ่งออกได้เป็น 2 วิธี ได้แก่ นาดำ ทำได้ทั้งในเขตน้ำฝนที่มีน้ำขังและเขตชลประทาน และนาหว่านข้าวงอกแบบตม โดยจากการสำรวจครัวเรือนเกษตรกรตัวอย่าง พบว่าครัวเรือนเกษตรกรในอำเภอหางดงมีการปลูกข้าวเหนียวแบบนาดำทั้งหมด ส่วนครัวเรือนเกษตรกรในอำเภอสันป่าตองมีการปลูกข้าวเหนียวแบบนาดำเกือบทั้งหมด (ร้อยละ 98.75) ที่เหลืออีกร้อยละ 1.25 คือครัวเรือนเกษตรกรที่ปลูกข้าวเหนียวแบบนาหว่านข้าวงอกแบบตม เมื่อมองในภาพรวม จะเห็นว่า ครัวเรือนเกษตรกรเกือบทั้งหมดปลูกข้าวแบบนาดำ คิดเป็นร้อยละ 99 และมีเพียงร้อยละ 1 เท่านั้น ที่ปลูกข้าวนาหว่านข้าวงอก (แบบตม) (ตารางที่ 4.16)

จากการสำรวจการใช้ปุ๋ยในการทำนาข้าวเหนียวของครัวเรือนเกษตรกรพบว่า ครัวเรือนเกษตรกรในอำเภอหางดงส่วนใหญ่มีการใช้ปุ๋ยอินทรีย์ในการทำนาข้าวเหนียวสูงถึงร้อยละ 70 ที่เหลืออีกร้อยละ 30 เป็นครัวเรือนเกษตรกรที่ไม่ใช้ปุ๋ยอินทรีย์ในการทำนาข้าวเหนียว และครัวเรือนเกษตรกรทั้งหมดมีการใช้ปุ๋ยเคมีในการทำนาข้าวเหนียว โดยครัวเรือนเกษตรกรจะใช้ปุ๋ยอินทรีย์ควบคู่ไปกับการใช้ปุ๋ยเคมีในการทำนาข้าวเหนียว คิดเป็นร้อยละ 70 และใช้เฉพาะปุ๋ยเคมีอย่างเดียว ร้อยละ 30 ส่วนครัวเรือนเกษตรกรในอำเภอสันป่าตองมีการใช้ปุ๋ยอินทรีย์ในการทำนาข้าวเหนียว

คิดเป็นร้อยละ 55 และคร่าวเรือนเกษตรกรมีการใช้ปุ๋ยเคมีในการทำนาข้าวเหนียวสูงถึงร้อยละ 92.5 โดยคร่าวเรือนเกษตรกรจะใช้ปุ๋ยอินทรีย์ควบคู่ไปกับการใช้ปุ๋ยเคมี คิดเป็นร้อยละ 71.25 และใช้เฉพาะปุ๋ยเคมีอย่างเดียว ร้อยละ 20 ใช้เฉพาะปุ๋ยอินทรีย์อย่างเดียว ร้อยละ 6.25 และมีคร่าวเรือนเกษตรกรที่ไม่ใช้ปุ๋ยทั้งสองชนิดในการทำนาข้าวเหนียวเลย คิดเป็นร้อยละ 2.5 เมื่อมองในภาพรวมจะเห็นว่า คร่าวเรือนเกษตรกรตัวอย่างมักจะมีการใช้ปุ๋ยเคมีในสัดส่วนที่สูงกว่าการใช้ปุ๋ยอินทรีย์ในการทำนาข้าวเหนียว คือ มีการใช้ปุ๋ยเคมี สูงถึงร้อยละ 93 และมีการใช้ปุ๋ยอินทรีย์ คิดเป็นร้อยละ 58 โดยคร่าวเรือนเกษตรกรจะมีการใช้ปุ๋ยเคมีควบคู่ไปกับปุ๋ยชีวภาพ คิดเป็นร้อยละ 71 ใช้ปุ๋ยเคมีอย่างเดียว คิดเป็นร้อยละ 22 และคร่าวเรือนเกษตรกรที่ไม่ใช้ปุ๋ยชนิดใดเลยในการทำนาข้าวเหนียว คิดเป็นร้อยละ 2 (ตารางที่ 4.17)

ในการทำนาข้าวเหนียวคร่าวเรือนเกษตรกรจะใช้ปุ๋ยเคมีหลายสูตรร่วมกันในการทำนาข้าวเหนียว โดยที่คร่าวเรือนเกษตรกรในอำเภอหางดงส่วนใหญ่ร้อยละ 62.07 มีการใช้ปุ๋ยเคมีสูตร 46-0-0 ในการทำนาข้าวเหนียวในอัตราส่วน 29.98 กิโลกรัมต่อไร่ รองลงมาคือ คร่าวเรือนเกษตรกรร้อยละ 27.58 มีการใช้ปุ๋ยเคมีสูตร 16-20-0 ในอัตรา 22.66 กิโลกรัมต่อไร่ และคร่าวเรือนเกษตรกรในสัดส่วนที่เท่ากัน เท่ากับร้อยละ 3.45 ใช้ปุ๋ยสูตร 15-15-15 สูตร 14-14-21 และสูตร 16-16-8 ในอัตรา 16.67 25.33 และ 50 กิโลกรัมต่อไร่ ตามลำดับ ส่วนคร่าวเรือนเกษตรกรในอำเภอสันป่าตองส่วนใหญ่ ร้อยละ 46.08 มีการใช้ปุ๋ยสูตร 46-0-0 ในการทำนาข้าวเหนียว ในอัตราส่วน 18.5 กิโลกรัมต่อไร่ รองลงมาคือ คร่าวเรือนเกษตรกรร้อยละ 30.39 ใช้ปุ๋ยสูตร 16-20-0 อัตรา 34.72 กิโลกรัมต่อไร่ คร่าวเรือนเกษตรกรร้อยละ 13.73 ใช้ปุ๋ยสูตร 15-15-15 ในอัตรา 25.09 กิโลกรัมต่อไร่ และคร่าวเรือนเกษตรกรอีกร้อยละ 7.84 ใช้ปุ๋ยสูตร 13-13-21 ในอัตราส่วน 29.36 กิโลกรัมต่อไร่ จะเห็นได้ว่า คร่าวเรือนเกษตรกรตัวอย่างทั้งสองอำเภอส่วนใหญ่มีการใช้ปุ๋ยเคมีสูตร 46-0-0 ในการทำนาข้าวเหนียว คิดเป็นร้อยละ 49.62 รองลงมาคือ ใช้ปุ๋ยสูตร 16-20-0 และสูตร 15-15-15 คิดเป็นร้อยละ 29.77 และ 11.45 ตามลำดับ (ตารางที่ 4.18)

การป้องกันกำจัดโรคและแมลงข้าวขึ้นอยู่กับสาเหตุของการเกิดโรค และชนิดของแมลงที่เข้าทำลาย ส่วนมากวิธีการกำจัดโรคและแมลงที่คร่าวเรือนเกษตรกรในอำเภอหางดงใช้ คือ สารกำจัดโรคและแมลงในนาข้าวเหนียว คิดเป็นร้อยละ 80 ที่เหลือร้อยละ 20 ไม่ใช้สารกำจัดโรคและแมลง ส่วนคร่าวเรือนเกษตรกรในอำเภอสันป่าตองมีการใช้สารกำจัดโรคและแมลงร้อยละ 35 ซึ่งน้อยกว่าจำนวนคร่าวเรือนที่ไม่ใช้สารกำจัดโรคและแมลง คิดเป็นร้อยละ 65 เมื่อมองในภาพรวมจะเห็นว่าคร่าวเรือนเกษตรกรมีการใช้สารเคมีฉีดพ่นเพื่อกำจัดโรคและแมลง คิดเป็นร้อยละ 44 ที่เหลือร้อยละ 56 จะเป็นคร่าวเรือนเกษตรกรตัวอย่างที่ไม่ใช้สารเคมีกำจัดโรคและแมลง (ตารางที่ 4.19) สารเคมีกำจัดโรคและแมลงนั้นคร่าวเรือนเกษตรกรใช้กันหลากหลายชนิด แต่สารเคมีกำจัดโรคและ

แมลงชนิดที่ครวเรือนเกษตรกรใช้กันมากที่สุด 3 อันดับแรก คือ แตนเนท อะบาเม็กดิน และไซเปอร์เมทริน ตามลำดับ

การกำจัดวัชพืชในนาหว่านนิยมใช้ยากำจัดวัชพืช เนื่องจากวัชพืชมักขึ้นแซมต้นข้าว ทำให้การกำจัดวัชพืชโดยวิธีอื่นทำได้ลำบาก สำหรับนาดำเนื่องจากต้นหรือกอข้าวเป็นระเบียบจึงอาจทำการกำจัดวัชพืชโดยวิธีการถอนได้ การกำจัดวัชพืชในนาดำทำเมื่อต้นข้าวตั้งตัวได้แล้ว จากการสำรวจการใช้สารกำจัดวัชพืช พบว่า ครวเรือนเกษตรกรในอำเภอหางดงส่วนใหญ่จะใช้สารกำจัดวัชพืช คิดเป็นร้อยละ 80 ส่วนที่เหลือร้อยละ 20 ไม่ใช้สารกำจัดวัชพืช และครวเรือนเกษตรกรในอำเภอสันป่าตองมีการใช้สารกำจัดวัชพืชในนาข้าวเหนียวร้อยละ 82.22 และอีกร้อยละ 17.78 ไม่ใช้สารกำจัดวัชพืช จะเห็นว่าครวเรือนเกษตรกรส่วนใหญ่ใช้สารเคมีกำจัดวัชพืช คิดเป็นร้อยละ 90 และสารกำจัดวัชพืชที่ครวเรือนเกษตรกรใช้ได้แก่ ยาคลอุมหญู่ตราหมาแดง ไกลโฟเซต และราวอพี เป็นต้น (ตารางที่ 4.19)

หลังจากเก็บเกี่ยวข้าวเหนียวแล้ว เกษตรกรจะตากฟ่อนข้าวไว้ในนาเป็นเวลาระยะหนึ่งก่อนจะนำฟ่อนข้าวมานวด โดยเกษตรกรจะตากข้าวและทำลานนวดในแปลงเลย การตากฟ่อนข้าวในนานั้นจะใช้เวลาแตกต่างกัน ตามปกติถ้าไม่มีฝน ข้าวจะแห้งสนิทภายในระยะเวลาประมาณ 2-3 สัปดาห์ การนวดข้าวจะใช้แรงงานคน โดยครวเรือนเกษตรกรในอำเภอหางดงส่วนใหญ่จะเก็บเกี่ยวข้าวเหนียวโดยใช้เครื่องเกี่ยวข้าว ร้อยละ 55 ที่เหลืออีกร้อยละ 45 ใช้แรงงานคนในการเก็บเกี่ยวข้าวเหนียว ตรงกันข้ามกับครวเรือนเกษตรกรในอำเภอสันป่าตองมีการใช้แรงงานคนในการเก็บเกี่ยวข้าวเหนียว (ร้อยละ 58.75) มากกว่าการใช้เครื่องเกี่ยวข้าว (ร้อยละ 41.25) เมื่อมองโดยรวมแล้วครวเรือนเกษตรกรตัวอย่างส่วนใหญ่เก็บเกี่ยวข้าวเหนียวด้วยการใช้แรงงานคน คิดเป็นร้อยละ 56 และใช้เครื่องเกี่ยวข้าว คิดเป็นร้อยละ 44 ซึ่งเป็นสัดส่วนที่ใกล้เคียงกัน แสดงว่าครวเรือนเกษตรกรใช้เครื่องจักรกลในการเก็บเกี่ยวมากขึ้นมากกว่าในอดีต ซึ่งครวเรือนเกษตรกรที่ใช้เครื่องเกี่ยวข้าวไม่ต้องมีการกองฟ่อนข้าวและนวดข้าว เป็นการลดขั้นตอนการจัดการหลังการเก็บเกี่ยวทำให้ประหยัดเวลาและต้นทุนให้การผลิตลงมาก ส่วนครวเรือนเกษตรกรที่ใช้แรงงานคนในการเก็บเกี่ยวก็ต้องมีการกองฟ่อนข้าวและนวดข้าวตามวิธีเดิม (ตารางที่ 4.20)

ตารางที่ 4.15 จำนวนและร้อยละของครัวเรือนเกษตรกรในอำเภอหางดงและอำเภอสันป่าตอง จำแนกตามลักษณะการได้มาของเมล็ดพันธุ์ข้าวเหนียว

ลักษณะการได้มาของเมล็ดพันธุ์ข้าวเหนียว	หางดง		สันป่าตอง		รวมทั้งหมด	
	จำนวน ^{1/}	ร้อยละ	จำนวน ^{1/}	ร้อยละ	จำนวน ^{1/}	ร้อยละ
ของตนเอง						
มี	8	40.00	15	18.75	23	23.00
ไม่มี	12	60.00	65	81.25	77	77.00
ทั้งหมด	20	100.00	80	100.00	100	100.00
เก็บเมล็ดไว้ทำพันธุ์เอง	8	100.00	15	100.00	23	100.00
รวม	8	100.00	15	100.00	23	100.00
โดยการซื้อ (ซื้อมาจาก)						
มี	12	60.00	49	61.25	61	61.00
ไม่มี	8	40.00	31	38.75	39	39.00
ทั้งหมด	20	100.00	80	100.00	100	100.00
เกษตรกรในพื้นที่	1	8.33	11	22.45	12	19.67
ศูนย์ขยายพันธุ์ข้าวเชิงใหม่ (กรมการข้าว)	4	33.33	21	42.86	25	40.98
ศูนย์วิจัยข้าวเชิงใหม่ (สันป่าตอง)	4	33.33	4	8.16	8	13.11
สหกรณ์การเกษตร	1	8.33	7	14.29	8	13.11
สำนักงานเกษตรอำเภอ	2	16.68	5	10.20	7	11.48
บริษัทมาขายที่บ้าน	0	0.00	1	2.04	1	1.65
รวม	12	100.00	49	100.00	61	100.00

ตารางที่ 4.15 (ต่อ)

ลักษณะการได้มาของเมล็ดพันธุ์ข้าวเหนียว	ทางคง		สิ้นป่าตอง		รวมทั้งหมด	
	จำนวน ^{1/}	ร้อยละ	จำนวน ^{1/}	ร้อยละ	จำนวน ^{1/}	ร้อยละ
อื่นๆ						
มี	0	0.00	19	23.75	19	19.00
ไม่มี	20	100.00	61	76.25	81	81.00
ทั้งหมด	20	100.00	80	100.00	100	100.00
เทศบาลแจก	0	0.00	17	89.47	17	89.47
แลกเปลี่ยนเกษตรกรในพื้นที่	0	0.00	2	10.53	2	10.53
รวม	0	0.00	19	100.00	19	100.00

หมายเหตุ: 1/ ครั้วเรือนเกษตรกรแต่ละรายอาจมีแหล่งการได้มาของเมล็ดพันธุ์ข้าวมากกว่า 1 แหล่ง

ที่มา: จากการสำรวจ

ตารางที่ 4.16 วิธีการปลูกข้าวเหนียวของครัวเรือนเกษตรกรในอำเภอหางดงและอำเภอสันป่าตอง

วิธีการปลูกข้าว	หางดง			สันป่าตอง			รวมทั้งหมด		
	พื้นที่ (ไร่)	จำนวน ^{1/}	ร้อยละ ^{2/}	พื้นที่ (ไร่)	จำนวน ^{1/}	ร้อยละ ^{2/}	พื้นที่ (ไร่)	จำนวน ^{1/}	ร้อยละ ^{2/}
นาดำ	93.00	20	100.00	398.25	79	98.75	491.25	99	99.00
นาหว่าน	0.00	0	0.00	2.00	1	1.25	2.00	1	1.00
รวม	93.00	20	100.00	400.25	80	100.00	493.25	100	100.00

หมายเหตุ: 1/ จำนวนของครัวเรือนเกษตรกรตัวอย่าง

2/ ร้อยละของครัวเรือนเกษตรกรตัวอย่าง

ที่มา: จากการสำรวจ

ตารางที่ 4.17 จำนวนและร้อยละของครัวเรือนเกษตรกรในอำเภอหางดงและอำเภอสันป่าตองจำแนกตามการใช้ปุ๋ยอินทรีย์และปุ๋ยเคมี

รายการ	หางดง		สันป่าตอง		รวมทั้งหมด	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ใช้ปุ๋ยอินทรีย์	14	70.00	44	55.00	58	58.00
ไม่ใช้ปุ๋ยอินทรีย์	6	30.00	36	45.00	42	42.00
รวม	20	100.00	80	100.00	100	100.00
ใช้ปุ๋ยเคมี	20	100.00	74	92.50	93	93.00
ไม่ใช้ปุ๋ยเคมี	0	0.00	6	7.50	7	7.00
รวม	20	100.00	80	100.00	100	100.00
ใช้ปุ๋ยอินทรีย์ควบคู่กับปุ๋ยเคมี	14	70.00	57	71.25	71	71.00
ใช้ปุ๋ยเคมีอย่างเดียว	6	30.00	16	20.00	22	22.00
ใช้ปุ๋ยอินทรีย์อย่างเดียว	0	0.00	5	6.25	5	2.00
ไม่ใช้ทั้งสองชนิด	0	0.00	2	2.50	2	2.00
รวม	20	100.00	80	100.00	100	100.00

ที่มา: จากการสำรวจ

ตารางที่ 4.18 จำนวนและร้อยละของครัวเรือนเกษตรกรในอำเภอหางดงและอำเภอสันป่าตองจำแนกตามอัตราการใช้ปุ๋ยเคมีสูตรต่างๆ

สูตรปุ๋ยเคมี	หางดง			สันป่าตอง			รวมทั้งหมด		
	จำนวน ^{1/}	ร้อยละ	อัตราการใช้ ^{2/} (กิโลกรัม/ไร่)	จำนวน ^{1/}	ร้อยละ	อัตราการใช้ ^{2/} (กิโลกรัม/ไร่)	จำนวน ^{1/}	ร้อยละ	อัตราการใช้ ^{2/} (กิโลกรัม/ไร่)
46-0-0	18	62.07	29.98	47	46.08	18.50	65	49.62	21.98
16-20-0	8	27.58	22.66	31	30.39	34.72	39	29.77	30.07
15-15-15	1	3.45	16.67	14	13.73	25.09	15	11.45	24.53
13-13-21	0	0.00	0.00	8	7.84	29.36	8	6.11	29.36
14-14-21	1	3.45	25.33	1	0.98	16.67	2	1.53	20.83
16-16-8	1	3.45	50.00	0	0.00	0.00	1	0.76	50.00
13-21-0	0	0.00	0.00	1	0.98	27.78	1	0.76	27.78
รวม	29	100.00		102	100.00		131	100.00	

หมายเหตุ: 1/ ครัวเรือนเกษตรกรแต่ละรายอาจมีการใช้ปุ๋ยเคมีมากกว่า 1 ชนิด

2/ อัตราการใช้เฉลี่ยเฉพาะครัวเรือนเกษตรกรที่ใช้

ที่มา: จากการสำรวจ

ตารางที่ 4.19 จำนวนและร้อยละของครัวเรือนเกษตรกรในอำเภอหางดงและอำเภอสันป่าตอง
จำแนกตามการใช้สารเคมีกำจัดโรคและแมลงและสารเคมีกำจัดวัชพืช

รายการ	หางดง		สันป่าตอง		รวมทั้งหมด	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ใช้สารกำจัดโรคและแมลง	16	80.00	28	35.00	44	44.00
ไม่ใช้สารกำจัดโรคและแมลง	4	20.00	52	65.00	56	56.00
รวม	20	100.00	80	100.00	100	100.00
ใช้สารเคมีกำจัดวัชพืช	16	80.00	74	82.22	90	90.00
ไม่ใช้สารเคมีกำจัดวัชพืช	4	20.00	6	17.78	10	10.00
รวม	20	100.00	80	100.00	100	100.00

ที่มา: จากการสำรวจ

ตารางที่ 4.20 จำนวนและร้อยละของครัวเรือนเกษตรกรในอำเภอหางดงและอำเภอสันป่าตอง
จำแนกตามวิธีการเก็บเกี่ยวข้าวเหนียว

วิธีการ เก็บเกี่ยวข้าว	หางดง		สันป่าตอง		รวมทั้งหมด	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ใช้แรงงานคน	9	45.00	47	58.75	56	56.00
ใช้เครื่องเกี่ยวข้าว	11	55.00	33	41.25	44	44.00
รวม	20	100.00	80	100.00	100	100.00

ที่มา: จากการสำรวจ

4.4 สภาพปัญหาในการผลิตข้าวเหนียวของครัวเรือนเกษตรกรตัวอย่าง

จากการศึกษาสภาพปัญหาในการทำนาข้าวเหนียวของครัวเรือนเกษตรกรในพื้นที่ศึกษาพบว่า ครัวเรือนเกษตรกรตัวอย่างมีปัญหาในการทำนาข้าวเหนียวในด้านต่างๆ ได้แก่ ด้านเมล็ดพันธุ์ ดิน น้ำ ปุ๋ยเคมี สารเคมีกำจัดโรคและแมลง วัชพืช โรคและแมลง แรงงาน ที่ดิน เงินทุน สถานที่รับซื้อผลผลิต และพ่อค้าคนกลาง โดยครัวเรือนเกษตรกรในอำเภอหางดงส่วนใหญ่มีปัญหาในด้านโรคและแมลง ร้อยละ 70 รองลงมามีปัญหาความเสื่อมโทรมของดิน ได้แก่ ดินขาดความอุดมสมบูรณ์ ดินแข็งไม่ร่วนซุย และดินเป็นกรด คิดเป็นร้อยละ 45 และมีปัญหาด้านวัชพืชขึ้นในแปลง ร้อยละ 45 ส่วนครัวเรือนเกษตรกรในอำเภอสันป่าตองประสบกับปัญหาด้านโรคและแมลงมากที่สุด ร้อยละ 62.5 รองลงมามีปัญหาด้านความเสื่อมโทรมของดิน ร้อยละ 33.75 เมื่อมองใน

ภาพรวมจะเห็นว่า ปัญหาที่สำคัญที่ครัวเรือนเกษตรกรประสบ คือ ปัญหาโรคและแมลง (ร้อยละ 64) ส่วนปัญหาที่รองลงมา คือ ปัญหาดินเสื่อมโทรม (ร้อยละ 36) ได้แก่ ปัญหาดินแข็ง ไม่ร่วนซุย ดินขาดความอุดมสมบูรณ์ และดินเป็นกรด เนื่องมาจากมีการใช้ปุ๋ยเคมี และสารเคมีเป็นจำนวนมาก และปัญหาอันดับที่สาม คือ ปัญหาด้านวัชพืชขึ้นในแปลง (ร้อยละ 31) (ตารางที่ 4.21)

ตารางที่ 4.21 จำนวนและร้อยละของครัวเรือนเกษตรกรในอำเภอหางดงและอำเภอสันป่าตอง จำแนกตามปัญหาในการทำงานข้าวเหนียวด้านต่างๆ

ปัญหาในด้านต่างๆ	หางดง		สันป่าตอง		รวมทั้งหมด	
	จำนวน ¹	ร้อยละ	จำนวน ¹	ร้อยละ	จำนวน ¹	ร้อยละ
1. ปัญหาด้านเมล็ดพันธุ์						
มี	4	20.00	16	20.00	20	20.00
ไม่มี	16	80.00	64	80.00	80	80.00
รวมทั้งหมด	20	100.00	80	100.00	100	100.00
- เมล็ดพันธุ์ไม่ค่องอก	3	75.00	16	55.17	19	57.58
- เมล็ดพันธุ์เก็บไว้นานจึงกลายพันธุ์	1	25.00	6	20.69	7	21.21
- เมล็ดพันธุ์ต้องซื้อ ทำให้ต้นทุนสูง	0	0.00	6	20.69	6	18.18
- อยากเปลี่ยนพันธุ์ข้าวที่ได้ผลผลิตสูง	0	0.00	1	3.45	1	3.03
รวม	4	100.00	29	100.00	33	100.00
2. ปัญหาความเสื่อมโทรมของดิน						
มี	9	45.00	27	33.75	36	36.00
ไม่มี	11	55.00	53	66.25	64	64.00
รวมทั้งหมด	20	100.00	80	100.00	100	100.00
- ดินขาดความอุดมสมบูรณ์	1	11.11	11	40.74	12	33.33
- ดินแข็ง ไม่ร่วนซุย	6	66.67	11	40.74	17	47.22
- ดินเป็นกรด	2	22.22	5	18.52	7	19.45
รวม	9	100.00	27	100.00	36	100.00
3. ปัญหาด้านน้ำ						
มี	8	40.00	14	17.50	22	22.00
ไม่มี	12	60.00	66	82.50	78	78.00
รวมทั้งหมด	20	100.00	80	100.00	100	100.00
- น้ำไม่เพียงพอ ขาดแคลน	8	100.00	14	100.00	22	100.00
รวม	8	100.00	14	100.00	22	100.00

ตารางที่ 4.21 (ต่อ)

ปัญหาในด้านต่างๆ	ทางตรง		สันป่าตอง		รวมทั้งหมด	
	จำนวน'	ร้อยละ	จำนวน'	ร้อยละ	จำนวน'	ร้อยละ
4. ปัญหาด้านปุ๋ยเคมี						
มี	5	25.00	13	16.25	18	18.00
ไม่มี	15	75.00	67	83.75	82	82.00
รวมทั้งหมด	20	100.00	80	100.00	100	100.00
- ปุ๋ยราคาแพง ทำให้ต้นทุนสูงขึ้น	5	100.00	10	76.92	15	83.33
- ใส่ปุ๋ยมากเกินไปทำให้ดินเสื่อมคุณภาพ	0	0.00	3	23.08	3	16.67
รวม	5	100.00	13	100.00	18	100.00
5. ปัญหาด้านสารเคมีกำจัดโรคและแมลง						
มี	5	25.00	7	8.75	12	12.00
ไม่มี	15	75.00	73	91.25	88	88.00
รวมทั้งหมด	20	100.00	80	100.00	100	100.00
- ราคาแพง ต้นทุนสูง	5	100.00	7	100.00	12	100.00
รวม	5	100.00	7	100.00	12	100.00
6. ปัญหาด้านวัชพืช						
มี	9	45.00	22	27.50	31	31.00
ไม่มี	11	55.00	58	72.50	69	69.00
รวมทั้งหมด	20	100.00	80	100.00	100	100.00
- วัชพืชขึ้นในแปลงข้าว	9	100.00	22	100.00	31	100.00
รวม	9	100.00	22	100.00	31	100.00
7. ปัญหาด้านโรคและแมลง						
มี	14	70.00	50	62.50	64	64.00
ไม่มี	6	30.00	30	37.50	36	36.00
รวมทั้งหมด	20	100.00	80	100.00	100	100.00
- โรคและแมลงมีมาก	14	100.00	49	98.00	63	98.44
- แมลงคือยา	0	0.00	1	2.00	1	1.56
รวม	14	100.00	50	100.00	64	100.00

ตารางที่ 4.21 (ต่อ)

ปัญหาในด้านต่างๆ	ทางตรง		สันป่าตอง		รวมทั้งหมด	
	จำนวน ^{1/}	ร้อยละ	จำนวน ^{1/}	ร้อยละ	จำนวน ^{1/}	ร้อยละ
8. ปัญหาด้านที่ดิน						
มี	3	15.00	2	2.5	5	5.00
ไม่มี	17	85.00	78	97.5	95	95.00
รวมทั้งหมด	20	100.00	80	100.00	100	100.00
- ต้องเสียดำเช่าที่ดิน เพิ่มต้นทุนการผลิต	3	100.00	2	100.00	5	100.00
รวม	3	100.00	2	100.00	5	100.00
9. ปัญหาด้านเงินทุน						
มี	1	5.00	19	23.75	20	20.00
ไม่มี	19	95.00	61	76.25	80	80.00
รวมทั้งหมด	20	100.00	80	100.00	100	100.00
- เงินทุนไม่พอ ต้องกู้ยืม	1	100.00	19	100.00	20	100.00
รวม	1	100.00	19	100.00	20	100.00
10. ปัญหาด้านสถานที่รับซื้อผลผลิต						
มี	1	5.00	2	2.5	3	3.00
ไม่มี	19	95.00	78	97.5	97	97.00
รวมทั้งหมด	20	100.00	80	100.00	100	100.00
- สถานที่รับซื้ออยู่ไกล	1	100.00	0	0.00	1	33.33
- ราคาไม่ยุติธรรม	0	0.00	2	100.00	2	66.67
รวม	1	100.00	2	100.00	3	100.00
11. ปัญหาด้านพ่อค้าคนกลาง						
มี	1	5.00	1	1.25	2	2.00
ไม่มี	19	95.00	79	98.75	98	98.00
รวมทั้งหมด	20	100.00	80	100.00	100	100.00
- ถูกกดราคา	1	100.00	1	100.00	2	100.00
รวม	1	100.00	1	100.00	2	100.00

ที่มา: จากการสำรวจ

หมายเหตุ: 1/ ครั้วเรือนเกษตรกรแต่ละรายอาจมีปัญหาในการทำนาข้าวเหนียวด้านต่างๆ มากกว่า 1 ปัญหา

จากการสัมภาษณ์ครัวเรือนเกษตรกรในพื้นที่ศึกษา พบว่า ครัวเรือนเกษตรกรยังประสบปัญหาด้านการผลิต การตลาด และด้านเงินทุน ซึ่งสภาพปัญหาต่างๆ เหล่านี้ ครัวเรือนเกษตรกรมีความต้องการให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้ามาช่วยแก้ไขปัญหาดังกล่าว เหล่านี้ให้แก่ครัวเรือนเกษตรกรในพื้นที่ศึกษา โดยสามารถสรุปความต้องการของครัวเรือนเกษตรกรได้ดังนี้

1. ราคาสารเคมีทางการเกษตร จากปัญหาราคาปุ๋ยเคมีและสารเคมีต่างๆ ที่ครัวเรือนเกษตรกรใช้ในการผลิตนั้นมีราคาสูง ส่งผลให้ต้นทุนการผลิตสูงตามไปด้วย จากการสำรวจพบว่า ครัวเรือนเกษตรกรต้องการแหล่งจำหน่ายสารเคมีทางการเกษตรราคาถูก อาจเป็นหน่วยงานของรัฐจัดตั้งแหล่งจำหน่ายสารเคมีราคาถูก หรืออาจมีการแจกสารเคมีทางการเกษตรให้แก่ครัวเรือนเกษตรกร

2. การประกันราคาผลผลิต เนื่องจากครัวเรือนเกษตรกรประสบปัญหาด้านราคาผลผลิตตกต่ำ โดยราคาข้าวเหนียวที่ครัวเรือนเกษตรกรขายได้นั้นยังอยู่ในระดับที่ต่ำ ซึ่งจะเห็นว่าในช่วงที่ราคาข้าวสูงนั้นครัวเรือนเกษตรกรไม่ได้มีรายได้ที่สูงตามไปด้วยเนื่องจากผู้ที่ได้รับผลประโยชน์จากราคาข้าวที่สูงขึ้นนั้นเป็นพ่อค้าคนกลาง ทำให้ครัวเรือนเกษตรกรยังคงประสบปัญหาภาวะหนี้ขาดทุนอยู่เสมอ ดังนั้นครัวเรือนเกษตรกรต้องการให้มีการประกันราคาข้าวเหนียวที่มีราคาที่เหมาะสมและราคาในระดับที่เหมาะสม

3. แหล่งเงินทุน ครัวเรือนเกษตรกรส่วนใหญ่ประสบปัญหาขาดแคลนเงินทุน และปัญหาหนี้สิน ซึ่งเชื่อมโยงมาจากปัญหาอื่นๆ คือ ปัญหาราคาผลผลิตตกต่ำ ราคาปัจจัยการผลิต เช่น ปุ๋ย ยาฆ่าแมลงที่สูง ส่งผลให้ประสบภาวะขาดทุน และปัญหาหนี้สินตามมา

4. ความต้องการแหล่งรับซื้อผลผลิตมากขึ้น ครัวเรือนเกษตรกรต้องนำผลผลิตไปขายที่แหล่งรับซื้อที่ไกล ต้องเสียค่าใช้จ่ายด้านขนส่งสูง อีกทั้งถูกกดราคาจากพ่อค้า และมีจุดรับซื้อผลผลิตไม่กี่แห่ง ดังนั้นครัวเรือนเกษตรกรต้องการให้มีจุดรับซื้อผลผลิตที่จัดตั้งขึ้นโดยรัฐบาลมากขึ้น เพื่อให้ครัวเรือนเกษตรกรสามารถนำผลผลิตไปขายได้โดยไม่ต้องผ่านพ่อค้าคนกลาง